

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו.....1
- ב. צר וחתים איניש איניש להודיה למאן דזבן זבן ולמאן דלא זבן לא זבן.....2
- ג. האי סיטומתא קניא ... לקבולי עליה מי שפרע ובאתרא דנהיגו למקני ממש קנו....3
- ד. היה הוא תחלה לקוצרים...מחוסר שתים פוסק שלש אינו פוסק.....5
- ה. פוסק עמו על הגדיש ... כגון דשדא בחמה ויבש ... העביט של ענבים ... על הכומר של ענבים על כומר של זיתים ... באתרא דההוא דזבין ההוא מנגיד ועל הביצים של יוצר ... כגון דמלפפה ויבישו ... באתרא דההוא דזבין הוא דמפיק ועל הסיד ... באתרא דההוא דזבין ההוא דייק.....6
- ו. על הביצים של יוצר ... במה דברים אמורים בעפר לבן אבל בעפר שחור כגון כפר חנניא וחברותיה כפר שיחין וחברותיה פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה.....7
- ז. ופוסק עמו כשער הגבוה ... אי פסקת עמו כשער הגבוה שקיל כהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא ... לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא.....7
- ח. דשליח שוייה מעיקרא אמר ליה בתגרא דזבין ומזבין.....8
- ט. מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול ... במה דברים אמורים שלא ירד אבל ירד אסור ... אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד.....8

דף עד.

א. הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו

שלשה שנתנו¹ מעות לאחד לקנות להם סחורה, וקנה בחלק מן המעות, אם נתנו לו המעות מעורבים זכו כל אחד לפי חלקו במעות, שמכיון שנתנו לו

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ קפד א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מעורבים היה דעתם להיות שותפים במקח². ויש אומרים³ שאם אמר השליח בפירוש, שקונה רק לאחד מהם⁴, זכה זה⁵ שנתכוין לקנות עבורו.

ב. צר וחתים איניש איניש לחודיה למאן דזכו זכו ולמאן דלא זכו זכו לא זכו

נתנו לו⁶ כל אחד מעות בנפרד וקנה במעות של אחד מהם, אף על פי שאמר שקונה עבור כולם זכה בעל המעות⁷, ואם עירבם השליח וקנה בחלק מהמעות ונתכוין לצורך אחד, יש אומרים⁸ שזכו כולם, ויש אומרים שזכה זה שנתכוין לקנות לו.

² דכיון שנתנו לו מעורבים היה דעתם להיות שותפים במקח. ובדברי גאונים (כלל צה סימן לג) כתב בשם שו"ת קול אליהו בראובן שהלך למקום פלוני לקנות סחורה, ובקש מהו שמעון ולוי שיקנה גם עבורם, וכשבא לשם לא היה די סחורה בשביל כולם, ואמר השליח למוכר שקונה רק עבורו ויחזיר לשמעון ולוי מעותיהם, והעלה שאם קנה במעותיו לבד פשיטא שזכה לעצמו, ואפילו היו המעות מעורבים יכול לומר קים לי כהנך פוסקים שאפילו במעות המשלה יכול לקנות לעצמו. ובמשפט שלום סיים ע"ז בצ"ע.

³ רמ"א שם כדעת הר' ישעי' והסכים עמו המור, ומלשון המור משמע שלדעת הרמב"ם רק אם חשב בלבו אינו מועיל, אבל אם אמר בפירוש שקונה לאחד, מודה הרמב"ם שזכה הוא לבדו במקח, וכן נראה דעת הרמ"א שלא כתב בלשון יש אומרים, אבל הב"ח והפרישה כתבו שלדעת הרמב"ם גם אמירה בפירוש אינו מועיל.
⁴ ובמעם הדבר שמועיל אמירת השליח אף על פי שקונה במעות כולם, כתב הנה"מ שכשם ששותף יכול לחלוק במעות שלא מדעת חבירו, הי"נ יכול השליח לחלוק ביניהם, ולפי זה אפשר להסביר גם דעת הרמב"ם שאה"נ השותף עצמו יכול לחלוק אבל השליח אינו יכול לחלוק ביניהם שלא מדעתם, שלשותפות עשאוהו שליח ולא לחלוקה, ועי' בנה"ג.

⁵ וכתב בערוה"ש שדוקא כשיש לאותו שותף חלק במעות כדי המקח שקנה, אבל אם אין בחלקו לבד כדי המקח, ונמצא שבע"כ יש לאחרים חלק במעות, שוב נתבטלה החלוקה וכל המקח נקנה לכולם, שאין השליח יכול ליקח משל אחרים ולקנות עבור אחד. ועי' חו"א (ב"ק סימן כב סק"י וס"ק יא).

⁶ שו"ע ונו"כ שם
⁷ ובוה בו"ע מודים, דכיון שלא היו המעות מעורבין הרי לא רצו להשתתף יחד וכתב בנה"מ דאפי' לדעת הפוסקים בסימן קפב שאם אומר לעצמי קניתי זוכה לעצמו, אפילו קונה במעות המשלה, שאני התם שלעצמו רוצה לגזול אבל אינו יכול להעשות שליח לגזול לאחרים, דאין שליח לדבר עבירה. ועי' מהנ"א (הלכות שלוחין סימן יז)

⁸ עי' בב"י שכתב בדעת המור שאם נתנו כל אחד מעות בנפרד, אף על פי שעירבן השליח, זכה אותו שנתכוין לו, שמאחר שלא נתנו לו מעורבין ולא נתרצו להיות שותפין הולכין אחר כוונת השליח, ולדעת הרמב"ם כתב שכיון שעירבן השליח הי"נ כאילו נתנו לו מתחלה מעורבין וזכו כולם ונראה שהשו"ע הכריע כן להלכה, וכן פסק החו"א (ב"ק סימן כב ס"ק יא), ואפילו אמר בפני עדים שקונה לאחד. וכתב הסמ"ע (סק"א) שה"ה אם נתנו מעורבין וחילקן השליח לא אזלינן אחר מעשה השליח, ודלא כמשמעות דברי המור שגם בזה הולכין אחר מעשה השליח, והט"ז כתב שגם דעת המור כן, ולא הבנתי כוונתו, שאם היו מעורבין ממש איך יכול להפרידן, ואם לקח חלק מהתערובת וקנה בהן הרי זה דין הרישא שלקח ממעות מעורבין לצורך אחד מהם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. האי סיטומתא קניא ... לקבולי עליה מי שפרע ובאתרא

דנהיגו למקני ממש קנו

אחד מדרכי⁹ הקנין הוא "סיטומתא", והוא שדרך הסוחרים לאחר שגמרו ביניהם למכור ולקנות בפיסוק דמים, רושם הלוקח רושם כל שהו על המקח, ומעיקר המנהג אינו קנין גמור אלא התחלת קנין, ודינו כנותן מעות¹⁰ בלי שום קנין ולכן כל החוזר בו לאחר הרושם מקבל מי שפרע.

במקום שמנהג¹¹ המדינה הוא שרושם כזה הוא קנין גמור, ה"ז קנין גמור¹². ואין אחד יכול לחזור, אפילו לא נתן לו מעות, וכן בכל דבר¹³ שנהגו

ותליא בפלוגתא, ואפשר שנתנו לו לערבן והיה ניכר חלקו של כל אחד מהן, והלך והפרידן, וכיון שנתכוונו להיות משותפין הו"ל כאילו הם כבר מעורבין, וצ"ע.

⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ רא א

¹⁰ וכתב בנה"מ שסיטומתא הוא רק מדרבנן, דהא קנין שתיקנו חז"ל ודאי דלא גרע ממנהג שנהגו הסוחרים, ואפ"ה אינו אלא מדרבנן לענין קידושין וכדומה, ובפת"ש סק"א כתב בשם שו"ת חת"ס דקנין סיטומתא חשוב כקנין דאורייתא, ועכ"פ אפילו את"ל דהוי דרבנן אפשר שקנין דרבנן מועיל לדאורייתא, ועי' בנה"ג שהאריך כאן בפרטים דמנהג מבטל הלכה, וכל המסתעף מדין מנהג, ועי' שד"ח כללים מערכת ק' כלל סה.ומהלכה זו נראה דעיקר דין סיטומתא אינו תלוי דוקא במנהג כלל הסוחרים כולל הסוחרים הנויים, שהרי לא שייך לומר מנהג לחייב מי שפרע רק בסוחרים יהודים, וכנראה היה זה מנהגם שרושם כזה אינו אלא כקנין כסף, ועי' שו"ת קנין תורה ח"ד סימן קלט ובשו"ת בצל החכמה ח"ו סימן סו.

¹¹ שו"ע ונו"כ שם

¹² ומה דמוכח לכאורה מדברי הסמ"ע דבקנין סיטומתא אינו קונה אלא כשלא נתן כל המעות, אבל כשנתן כל המעות אינו קונה משום דשייך גזירת חז"ל דשמא יאמר לו נשרפו חטיף, עי' במשפט שלום שהביא מדברי האחרונים שחולקים בזה, ועיי"ש מ"ש בשם האחרונים בענין קנין ע"י אדראן (דמי קדימה) ובענין חיוב החזרת האדראן, וכתב עוד בסימן רד שאם נתן כל המעות קונה בזמה"ז מדין סיטומתא, ועי' שו"ת אמרי יושר ח"ב סימן קעז.

¹³ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הסוחרים¹⁴ לקנות, כגון תקיעת¹⁵ כף¹⁶ או נתינת פרוטה או מסירת¹⁷ מפתח¹⁸ וכיוצא בזה.

בימינו שנוהגים היום במסחר היהלומים לסגור עסקים באמירת מזל וברכה, נחשב בקנין סיטומתא¹⁹. ובכן בשאר דברים בזמננו אפשר שיש לדון שאם כתב לו חשבונית, שהוא כעין סיטומתא, שאין דרך לחזור²⁰.

גם בקנין סיטומתא²¹ אינו קונה אלא כדרך שאר קנינים²² כשעשה בפני המוכר, או בשאומר לו המוכר²³ שיעשה הרושם ויקנה.

¹⁴ נראה דהולכין אחר מנהג הסוחרים באותו ענין, והיינו בכל מסחר לפי מנהגו, שאם נהגו סוחרים פירות במנהג זה, אין זה מנהג לסוחרים עצים וכדומה, וכן משמע בשו"ת חת"ס המובא בפת"ש סק"ב בדין נדר לכבד אחד למול את בנו, עיין שם.

¹⁵ ועי' משפט שלום שהביא מדברי הפוסקים בענין תקיעת כף אם חשוב קנין גמור, והמשפ"ש כתב שתלוי במקומות, שאם באותו מקום מקפידים הסוחרים לקיים דיבורם וכ"ש תקיעת כף, ה"ז קנין גמור, אבל במקום שדרך הסוחרים שלא לקיים הת"כ, ורק מעטים ישרים מקיימים דיבורם אפשר שאינו קונה אלא למי שפרע, ועי' שד"ח כללים מערכת ק' כלל סו אם תקיעת כף מועיל בקרקע.

¹⁶ וכתב הסמ"ע דהך תקיעת כף אינו כשבועה, אלא דרך הסוחרים שנותנים כף או מכין זרועותיהם זה על זה. ¹⁷ בכנה"ג שהמוכר סחורה שבתוך הבית ומסר לו המפתח קנה מדין מנהג, ועי' שו"ע הרב סימן תמח סעיף טז שסמך על תירוץ זה להקנות החמץ שבחדר ע"י מסירת מפתח החדר, והעתיקו במ"ב סימן תמד.

¹⁸ כתב הסמ"ע דאע"פ שאין מסירת מפתח קנין בקרקע, צריך לומר דכאן נוהגים הסוחרים להקנות הסחורה שבחדר ע"י מסירת המפתח.

¹⁹ פתחי חושן חלק ח פרק י הערה ג בכנה"ג הביא מחלוקת הפוסקים אם שייך דין סיטומתא בדיבור בעלמא, ומ"מ נראה דעתו שמועיל, עיין שם, ועי' ד"ג כלל פז סימן נב, ושם אות נה כתב דמה שנהגו לשתות משקה בגמר מקח אינו קנין, ועי' שו"ת מהרש"ג ח"ג סימן קיג וקיד.

²⁰ וכן נראה מדברי כמה אחרונים שכתבו דשלוש צעטיל חשיב סיטומתא, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ג סימן שעד שמתפק בזה. פתחי חושן שם.

²¹ שו"ע ונו"כ שם

²² ולא מצאתי אם קנין סיטומתא מועיל לאחר ל', ומסברא נראה שאם הסיטומתא הוא רושם, והרושם קיים, ה"ז כשטר או כסף והם בעין, אבל סיטומתא כעין תקיעת כף דמיא יותר לק"ס ומשיכה שאינו מועיל לאחר זמן, ובשו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות קלב מסתפק אם יש קנין סיטומתא לחצאין כשם שאין שטר לחצאין, ומסיק דהוי ספק במנהגא דהמקח בטל. פתחי חושן שם הערה ד.

²³ וכתב הסמ"ע שאפילו אמר לו סתם זיל קני, והלך ורשם, אם דרך המקום לקנות ברושם קנה, ולא אמרינן שדעת המוכר שיקנה בקנין גמור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים²⁴ שאין קנין סיטומתא מועיל בקרקע, וכן יש אומרים²⁵ שאין קנין סיטומתא מועיל במטבע ובשטרות.

יש אומרים²⁶ שאין קנין סיטומתא בדבר שאף קנין גמור אינו מועיל, כגון דבר שלא בא לעולם.

ד. היה הוא תחלה לקוצרים... מחוסר שתיים פוסק שלש אינו

פוסק

כבר התבאר לעיל דף עב: שבדין הפוסק על הפירות שאנו מתירים²⁷ אם יש לו את כל הסחורה בידו יש לחלק בין אם יש למוכר את הסחורה מוגמרת שאז מותר לו להזיל את מחיר הסחורה ככל שיחפון, אפילו על פחות מהשער שיוצא עתה²⁸, אולם לא יפרש לו שמוזיל בגלל הקדמת המעות.

אבל אם אין הסחורה מוגמרת - אם היא מחוסרת שלושה מלאכות או יותר כגון תבואה שלא נקצרה, נחשב הדבר כאילו אין למוכר את הסחורה אפילו כשבדו לגמור את המלאכות, ואפילו אם יש לו מכונה (כגון קומביין)

²⁴ בש"ך סק"א כתב כן בשם בשם הב"ח, והש"ך תמה, והוכיח גם מדברי הסמ"ע סק"ו גבי מסירת מפתח דמשמע שיש קנין סיטומתא בקרקע, וכן משמע מדברי הרש"ל, ומסיק הש"ך דאם נהגו באיזה דבר כסיטומתא בקרקע מועיל, אלא שהב"ח רצה לומר שבזמננו אין מנהג הסוחרים לקנות בקרקע, וע"י הנהגות אמרי ברוך ובמשפט שלום, וע"י פת"ש סימן שמו סק"א, וע"י אחיעזר ח"ג סימן מ.

²⁵ נה"מ שם סק"א, שהרי כתבו הפוסקים שאין שום דרך להקנות מטבע כי אם באגב קרקע, משמע שגם סיטומתא אינו מועיל, וכן בשטרות לא מצינו כי אם כתיבה ומסירה, ומכ"ש כשאין מנהג ברור בפירוש על מטבע, שאין ללמוד מקנין סיטומתא דשאר ממלמדין.

²⁶ קצה"ח שם סק"א בשם המרדכי, שלא מצינו שסיטומתא יועיל יותר מקנין גמור, ובנה"מ שם הביא בשם תשובת רש"ל דבארענדי מועיל שמר מכת מנהג, אף על פי שהוא דשלב"ל, אלא אפשר שהוא מדינא דמלכותא, ובפת"ש סק"ב הביא בשם שו"ת הת"ס סימן סו דסיטומתא מועיל אף בדשלב"ל, ועוד כתב בשם החת"ס שסיטומתא מועיל גם באסמכתא, עיין שם, וע"י פת"ש סימן שמו סק"א, וע"י שו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות קכו שמסתפק אם יש דין סיטומתא לחייב עצמו, ובשו"ת מהרש"ם ח"א סימן מז הביא בשם שו"ת מהרי"ט ח"ב חו"מ סימן כג דכל קנין סיטומתא אינו אלא כהתחייבות הנוף, ודן שם אם מועיל לפטור מן הבכורה. בשו"ת תשורת ש"י סימן מב כתב שאפילו נהגו הסוחרים לקנות בכסף גם בדשלב"ל, לא נעשה קנין מכת מנהג, שלא אמרו קנין סיטומתא אלא בדבר שאינו מועיל בשום מקום, ואפ"ה נהגו כן, חשיב כאילו התנו לקנות בכך, אבל בקנין כסף בדשלב"ל, שהוא קנין במקום אחר, אין זה אלא מנהג בטעות, עיין שם, וע"י בדבריו ח"ב סימן קנו.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם ד

²⁸ ש"ך קעה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שיכולה לעשות את כל המלאכות בבת אחת²⁹. ואז אסור להקדים מעות וכנ"ל.

אבל אם הסחורה מחוסרת מלאכה אחת או שתיים אפילו שאינו בדיו לגמור אלא בידי שמים³⁰ מותר להקדים מעות ולקבלה לאחר זמן. אולם נחלקו הפוסקים אם מותר להזויל רק עד השער הזול ביותר הקיים בשוק³¹. או שמותר להזויל את מחירה ככל שיחפצו³².

ולפיכך יש להזהר שלא להקדים מעות לבעל מלאכה כגון לנגר עבור ריהוט שמייצר לפי הזמנה, או חייט שתופר לפי מידה, או סופר סת"ם שיכתוב עבורו, או עושה בתני תפילין שיעשה עבורו, וכדומה³³. אולם יכול לפסוק לשלם רק עבור חומרי הגלם הנמצאים ברשות בעל המלאכה או אם יצא בהם השער³⁴.

י"א שאף במחוסר שלוש מלאכות אם קנה חפץ מסוים והמוכר התחייב לגמור המלאכות מותר³⁵.

מותר להקדים מעות לרכישת דירה למרות שמחיר הבניה צמוד למדד יוקר הבניה, אולם אין לפרש בחוזה שמחמת הקדמת המעות לא יקח ממנו יותר אם תהיה עליית מדד וכדומה, אלא יכתבו שהמחיר הוא סופי ואינו נתון לשינויים מכל גורם שהוא³⁶.

**ה. פוסק עמו על הגדיש ... כגון דשדא בחמה ויבש ...
העביט של ענבים ... על הכומר של ענבים על כומר
של זיתים ... באתרא דהתוא דזבין התוא מנגיד ועל
הביצים של יוצר ... כגון דמלפפה ויבישו ... באתרא**

²⁹ דרכי תשובה שם ה

³⁰ ש"ך ח

³¹ ש"ך ז בשם הטור כדעת ר"י ובב"י הביא מחלוקת הראשונים בזה.

³² הגר"א בשעת המחבר שם שסתם, ועיין שו"ת חיים ביד לו

³³ עיין ברית יהודה פרק כד הערה יח שדן בזה שאולי הוי דברים שאין להם שומא וחילק גם במזמין רק עבודה ומספק את חומרי הגלם או שמזמין את כללות המוצר

³⁴ שהרי יש לו ויוכל לפסוק בנפרד גם את שכר העבודה שהוא הקדמת מעות על שכר עבודה בקבלנות שמותר אך צריך לפרש שמחלק את הדברים תשלום לחומרי הגלם ושכר על העבודה. ברית יהודה שם

³⁵ חו"ד שם א שהוי כדבר שבא לעולם וחיוב יש לו

³⁶ שם כיון שאין לו שומא ידועה ועוד שהרי הוא קונה דר ידוע בחו"ד דלעיל

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

דההוא דזבין הוא דמפיק ועל הסיד ... באתרא דההוא

דזבין ההוא דייק

מחוסר שלש מלאכות³⁷ שהרי זה כמי שאין לו מאותו המין כלום וכמו לא בא לעולם עדיין, ואינו פוסק עליו כיצד: גדיש שהיה מחוסר הנחה בשמש שיבש ודישה וזרייה אינו פוסק עליו אלא א"כ יצא השער, היה יבש ואינו מחוסר אלא דישה וזרייה פוסק עליו, ביצים של יוצר שהיו מחוסרין לפיפה ויבוש והולכה לכבשן ושריפה והוצאה אינו פוסק עליהן היו יבשין ואינן מחוסרין אלא הולכה לכבשן ושריפה פוסק עליהן, והוא שיהיה דרך הלוקח להוציא אותו מן הכבשן, אבל אם היה המוכר הוא שמוציא הרי אלו מחוסרין ג' ואינו פוסק עליהן עד שיצא השער, וכן כל כיוצא בזה.

ו. על הביצים של יוצר ... במה דברים אמורים בעפר לבן

אבל בעפר שחור כגון כפר חנניא וחברותיה כפר שיחין

וחברותיה פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה

פוסק על כלי הרש³⁸ משיעשה היוצר ביצים שלהן, בד"א בשהיה עפרן לבן אבל עפרן שחור פוסק על הכלים הנעשין ממנו אף על פי שלא נעשו מפני שהוא מצוי לכל ואף על פי שאין לזה יש לזה.

דף עד:

ז. ופוסק עמו כשער הגבוה ... אי פסקת עמו כשער הגבוה

שקיל כהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא ... לקבולי עליה

מי שפרע קא אמינא

³⁷ רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק ט הלכה ב

³⁸ רמב"ם שם הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף עב: שהפוסק³⁹ על שער שבשוק אסור לו⁴⁰ לפסוק שיתן לו⁴¹ בפחות מהשער⁴², אבל מותר להתנות שאם יוזלו פירות שבשוק מכפי שהיה השער בשעת פסיקה, שיתן לו כשער הזול, ואם יתייקרו יתן כשער העכשוי, כגון סחורה שהיא כעת עשר במאה יתנה עמו שאם תזול ותהיה עשרים במאה בעת ההספקה יתן לו כפי השער אז, עשרים במאה, ואם יתייקר ויהיה חמש במאה יתן כפי השער העכשוי עשר במאה⁴³, ואם לא התנה אע"פ שהוזלו נותן לו כשער הפסיקה כערך עשר במאה.

ואם רוצה הלוקח לחזור בו, צריך לקבל עליו מי שפרע, וזה מחזיר לו מעותיו, שהרי מעות אינן קונות אלא למי שפרע. ואם פירש כך והוזלו והמוכר חוזר בו ואינו רוצה ליתן לו כפי הזול, צריך המוכר לקבל עליו מי שפרע, ומחזיר לו מעות.

ח. דשליח שוייה מעיקרא אמר ליה בתגרא דזבין ומזבין

אם עשה⁴⁴ שליח לפסוק, והשליח לא פירש ליתן לו כשער הזול והמשלח רוצה לחזור בו אינו עומד במי שפרע, שיכול לומר השליח היה לו לפרש וכיון שלא פירש לא שלחתיו לעוותי ונתבטל שליחותי, וגם השליח אינו עומד במי שפרע דמה לו ולזה, מה לו לעשות שזה אינו רוצה ליקח, שבי"ד יקללו אותו⁴⁵.

ט. מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול

... במה דברים אמורים שלא ירד אבל ירד אסור ...

אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴⁰ ש"ך קסג ד שהרי עיקר ההיתר ביצא השער שיכול לקנות אך בפחות מהשער לא יהיה מצוי לו לקנות

⁴¹ אולם אם לא קצב את כמות הסחורה אל התנה שיתן לו סחורה לפי התשלום שנתן לו מותר אפילו אין לו ולא יצא השער שהרי לא חלה מכירה כעת כלל אלא הרי זה כמלוה מעות על מנת לשלשם לו סחורה כשיהיה שער בזול במקום מעות ואין בזה רבית כלל. מהר"ם שיף גיטין ל. על פי מה שביארו בברית יהודה שם הע' לה

⁴² אבל ביש לו מותר אפילו להזיל כנזכר

⁴³ הסכמת האחרונים דלא כש"ך עיין ברית יהודה שם הע' לו

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁵ לבוש ומ"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

למרות שאסור להלוות "סאה בסאה" כלומר סאה תבואה כדי שיחזיר סאה תבואה כמו שהתבאר לעיל דף עב. מי שיש לו אריס מותר לו להלות לו סאה בסאה כדי לזרעה בשדה, שהרי זה כאילו התנו שיקח בעל הבית סאה אחת תחלה, מהיוצא בשדה ויחלקו המותר, ואין כאן הלואה, ואין הבדל אם מלוה קודם שירד האריס לתוך השדה לא שנא אחר שירד. במה דברים אמורים במקום שנהגו שיתן האריס הזרע, ואם לא נתן האריס הזרע יכול הבעל הבית להעבירו, שאין כאן הלואה אלא חלק האריס אינו אלא מאחרי הסאה הראשונה הגדילה בשדה⁴⁶.

אבל במקום שדרך בעל הקרקע ליתן הזרע והאריס נתרצה ליתנה הוא, אז אין הבעל הבית יכול להלות לו סאה בסאה לזרעה אלא א"כ הלוהו מיד בשעה שירד לתוך השדה או קודם לכן, אבל אם כבר ירד לתוך השדה אסור⁴⁷. שהרי מוחזק הוא כבר בסאה, ועתה הלואה היא.

וכל זה כשאין לו לאריס כלום בביתו ממין זה, וגם אין שער בשוק במקום ההוא, אבל אם עשהו דמים וקבעו בזמן ההלואה את החוב לפרעון בכסף לפי ערך עכשיו ואפילו אם יתייקר עד הפרעון או שהיה לו מעט מאותו המין, או שהיה לאותו מין שער בשוק, קבוע וידוע לשניהם, מותר כדין מלוה סאה בסאה שהותר בתנאים אלו כמבואר לעיל דף עב:

⁴⁶ שכיון שבעל הבית יכול לסלקו אם לא יתן הזרע אפילו אחר שירד לתוך השדה הרי הוא כיוורד לתוכה מעכשיו על מנת שיטול הבעל הבית הזרע תחלה מחלק המגיע לאריס והאריס יטול השאר בשכר מרחו, אף על פי שהוא פחות משאר אריסות כשיעור הזרע הואיל ועל מנת כן ירד הזרע אין כאן שום הלואה. מ"ז ולבוש שם.

⁴⁷ שעיקר ההיתר באריס הוא משום דהוי ליה כאלו התנה שיטול הבעל הבית סאה ראשונה משדה שלו, וזה שייך דוקא בתחילת ירידתו דנוכל לומר אדעתא דהכי נחית, אבל אם כבר מוחזק בה ומלוה לצורכו הוי כאחר ואסור. ובמקום שהמנהג שהאריס נותן הזרע וכשלא יתן יכול הבעל הבית לסלקו, (ו)הוי כתחלת ירידתו. אבל במקום שהבעל הבית נותן הזרע רק שהאריס נתן חזן שלו על הקרקע ומוותר שיתן הוא הזרע, אז אם הוא קודם שירד אדעתא דהכי נחית, אבל אם כבר ירד כשאר אריסין ואח"כ נתרצה לשנות שיתן הוא הזרע, אינו יכול ללוות כיון שאין הבעל הבית יכול לסלקו אף כשלא יתן שהרי ירד בסתם. ואם האריס נתחייב בחיוב גמור שאם לא יתן יסתלק אף על פי שכבר ירד, נמצא דעכשיו הוי כנחית מחדש ומותר, מ"ז [ס"ק ו] ועיין ביאורים ס"ק ז' דבמקום שמוותר דאפילו אם מתנה שישלם לו הסאה אפילו אם לא יעשה השדה שום פירות, דגם כן מותר, חו"ד שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

